

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET“ ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Közsegek, közsegi előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, közsegi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér. Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többzori közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kiéring 10,489. szám

A vidéki városok fejlesztése.

Budapest a legutóbbi évtizedekben rohamosan fejlődött; világos világvárossá lett. Ez a fejlődés azonban — bár örövendes — de nem egészen egészséges. Az illetékes tényezők mindent elkövettek, hogy Budapestet világvárossá fejlessék és ezen célból az erők javát, szellemi, gazdasági, művészi téren idevonzzák. Ezen törekvésnek meg is lett a hátrányos következménye. Budapest gyönyörű fejlődése a vidéki városok rovására és azok elhanyagolásával történt. Budapest előnyei tulbecsültettek, míg a vidék előnyei kellő méltánylásra nem találtak és ez azt az egészségtelen állapotot teremtette, hogy a fővárosba tördülő gazdasági, művészi, szellemi erők paragon, terméketlenül hever, alkalom és munkakör hiányában, — addig vidéken úgy fizikai, mint szellemi munkaerőben folytonos a hiány. Sulyosítja ezt még az is, hogy az erők színe-java tör a város felé és felhasználatlanul hagyja a vidéken kínálkozó számtalan alkalmat. Meg is látszik ez vidéki városainkon. Nem térhetünk ki annak bevallása elől, — bármilyen rosszul is essék — hogy vidéki kultúránk színvonala alacsony. Mig külföldön, különösen Németországban a szellemi életnek számos, a fővárossal versenyző gócpontja van (München, Drezda, Frankfurt, Köln stb.) nálunk a vidéki városokban szellemi élet alig van, gyenge és a társadalom a helyett, hogy a tudomány, művészet, irodalom felkarolásában fejtené ki nemes versengést, az örökös és meddő faji és felekezeti vitában, harcokban merül ki és veszt el munkakedvét.

Ma már szerencsére felismerték a bajt és keresik a megoldást. Ezzel a kérdéssel foglalkozott a volt nagynevű kultuszminiszter, dr Wlassics Gyula a Muzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének a napokban Szegeden tartott közgyűlésén. Nagyszabású beszédében, a nagy tudás és bőséges tapasztalat magas nézőpontjából foglalkozott a „kultura decentralizációjával“. Az a kérdés mélyéig ható és életre való, praktikus eszméket tartalmazó beszéd, a melylyel a kormány figyelmét a vidék fejlesztésére felhívta; — bizonyos, hogy nem hangzott el hatástalanul és a hajdani kultuszminiszter szava döntő súlylyal fog

birni az egyetemi oktatás jövőbeli szervezésénél, „Ma a nemzeti közvélemény tisztán kezdi látni, — ugymond Wlassics — hogy az egy központba összegyűjtött kulturintézményekkel az ország kulturigényei ki nem elégíthetők. Több sugárkévének kell lenni, a melyből a tudományos és művészi élet ereje fényt vessen. Több gócpontnak kell lenni, a hol a világ szellemi haladásának izzó munkáját komolyan megértik, azt munkálni, sőt előbbre vinni is tudják.“

Wlassics az egyetemi oktatás célirányos „fejlesztésében és decentralizálásában látja a vidék fejlesztésének legerősebb eszközét, mely az egyetemi gócpontokon, sőt messze vidéken is szellemi központokat teremt. Rámutat azonban arra is, hogy a mi szükös pénzügyi és szellemi viszonyaink között a vidéki egyetemek fejlesztése csak lassan és fokozatosan történhet.

Nem szabad azonban megelégedni a szellemi decentralizációval. De nem is lehet pusztán a szellemi decentralizációtól várni a vidéki városok fejlődését. A történelmi materializmus tanításától nem lehet elvitatni annak az állításnak az igazságát, hogy a szellemi élet fejlődése csak a gazdasági és társadalmi haladásnak következménye és nem indító oka. A gazdasági, társadalmi élet az Unterbau, a szellemi élet csak Überbau. A szellemi élet decentralizációját a gazdasági, közigazgatási szét-pontosításnak kell megelőznie.

A vidéki városok fejlesztését — és ezzel ezek környékének fejlesztését — legjobban az szolgálja, ha minden oly intézményt, legyen az közigazgatási, közgazdasági, igazságszolgáltatási, tanügyi, egyházi stb. intézmény, a mennyiben nem okvetlenül szükséges a fővárosban való elhelyezésük, vidéken helyezzenek el. Hiszen látjuk pl. Németországban, hogy a művészetnek nem a főváros, Berlin, hanem München, Drezda a központjuk.

Mikor 67 után Budapest fejlesztése lett a jelszó, akkor akárhányszor még célszerűségi szempont rovására is, mindenféle új intézményt Budapesten helyeztek el. Igy akárhány intézmény idekerült, a mely egyáltalán nem idevaló, sőt vidéken sokkal inkább tudná hivatását teljesíteni. Egyebet ne említsék, ilyen pl. kertészeti tanintézet, a vincellér „iskola, az ampelológiai (gyümölcsészeti) iskola, a lőtényésztő intézetek főfelügyelő-

sége. Egész sorozata az intézményeknek, a melyek a legcsekélyebb hátrány nélkül lennének vidékre helyezhetők. Az a számtalan szakiskola, az állattenyésztési főfelügyelőség, a földtani intézet, a közművelődést szolgáló számos intézmény stb. stb. nincsenek helyhez kötve és a célszenvedése nélkül tudnák hivatásukat vidéki városban betölteni. A mai közlekedési és érintkezési eszközök oly tökéletesek, hogy a központtal való érintkezés mitsem szenved, az illető vidékre pedig áldás egy ilyen szervezet elnyerése.

Hogy ennek a politikának a hatása mi lenne, az könnyen elképzelhető. Ma is látjuk, hogy minő versengést folytatnak egyes városok akkor is, a mikor egy-egy törvényszék, sőt egy-egy század katonaság odahelyezéséről van is szó. Bizonyára tárt karokkal fogadnák a vidéki városok és a legszélsőbb anyagi áldozatot hoznák, hogy az áthelyezés terhei ne az államot érintsék.

Mig az egyetemek decentralizációja csak egy távoli jövő zenéje, ezt a politikát a legközelebbi időben is meg lehet kezdeni.

A Polgári Önképző és Segélyező Egylet jövője.

Évek óta folyik a munka, hogy a Polgári Kör egy új kör-helyiséget építsen magának. Pár évvel ezelőtt megvette az egylet a Kökereszt-téren levő üres telket ezza! a szándékkal, hogy a létesítendő „Otthon“-t ott építse fel. Azonban ehez elég anyagi erővel nem rendelkezvén, elhatározták, hogy megveszik a kő- és agyagipari szakiskola épületét, mely már az iskola céljaira alkalmatlan. Ez esetben a mostani ipariskola helyett egy modern épület lenne építendő.

Erre nézve a Kör f. hó 24-én tartott választmányi gyűlésén Dr Valentsik Ferenc városunk képviselője előterjesztésére elhatározta, miszerint megkeresik a kereskedelemügyi minisztert az ipariskola megvétele iránt. Az erről szóló memorandum a következő:

Nagyméltóságú m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter Ur!

Kegyelmes Uram!

A Székelyudvarhelyen már több év óta fennálló s már is szép eredményeket elért további fejlődés és fejlesztésre képes agyagipari szakiskola mostani szük és alkalmatlan épületében csak részben képes beváltani a hozzáfűzött reményeket.

Az iskola nagy és magasztos fajfenntartó és erősítő hivatásának mel-

tatása hivatottabb tollakra vár. Mi csak azt tudjuk, s ennél fogva csak azt említjük meg, hogy az iskola, mely ezideig a kezdet nehézségeivel küzdött, melynek az ujszerűségtől való idegenkedést, népünk ösztönszerű conservatív hajlamait kellett legyőznie, ma már a fejlődésnek azon fázisát el, midőn az elért sikerek már meggyőztek mindenkit arról, hogy a székely ember fia, aránylag könnyebben és olcsóbban keresheti ezen az ipari pályán megélhetését, boldogulását, mint az eddig előzőnlött lateiner pályákon, s az eddig előszeretettel keresett alsóbbfoku szellemi kiképzés helyett, mely a szellemi proletariatusnak volt melegágya. Most új, életre valóbb, helyesebb irányzat kezd lábra kapni ép az iskola vezetése és helyes utmutatása mellett.

Az iskolát tehát, melyre ily fontos hivatás vár, abba a helyzetbe kell hozni, hogy nagy hivatása teljesítésének külső, a tanári kar és vezetők minden odaadó ügybuzdalma mellett le nem győzhető körülmények utját ne állják.

Évek óta hallszik azonban a panasza, hogy az iskola épülete nem jó. A felügyelő bizottság számos előterjesztésében kifejtette, hogy az iskola más épülete, ama aránylag csekély számú tanulója befogadására is alig képes s joggal remélt fellendülése esetén nagyobb számú tanuló befogadni már nem képes. Az épület elhelyezése egészségtelen. Beszorított kis négyszög udvara miatt szellőztetni nem lehet s mert sem városi, sem intézeti vízvezetéke, sem canalizációja nincs, levegője mindig büzhödtt és dohos. Műhelyei szükök elégtelenek és céljuknak meg nem felelnek.

Mindezen okokból ma már nézetünk szerint alig lehet kitérni azon kényszerítő szükségesség alól, hogy az agyagipari szakiskola új, modern, céljának és rendeltetésének megfelelő épületben helyeztessék el.

Ez esetre a mai épület használatlanul maradna.

Ez a körülmény adta meg nekünk az alapot arra, hogy az alábbi kérésünkkel járuljunk Nagyméltóságod elé:

Mély tisztelettel alulirott kérelmező egyesületünk már 35 éve áll fenn városunkban.

Nyomorra ésszegénységgel küzdve, teljesíti hosszú évek óta hatalmas kulturmisszióját.

A helyzeti iparos polgárságnak ép szegényebb fele talál otthont falai közt, ha fáradságos napi munkája után szellemi élvezetekben akar részesülni.

Társadalmunk mindig egy kimagaslóbb vezető alakja áll egyletünk élén, ki elegendő belátással válogatja meg az olvasnivalókat s gondosko-

dik, hogy az egyetlen állandóan élénk eszméserek folyjanak igazi szakkérdések és társadalmi kérdésekről. Egyetünk rendezte a szabad lyceumokat, felolvasó estélyeket tart, műkedvelői előadásokat rendez s általában tevékenyen közrehat, hogy a tagok ne csak a kocsmába járásba leljék gyönyörűségüket, hanem magasabb szellemi élvezetekben is legyenek részük, előrehaladjanak a műveltségben, s izolált helyzetükben itt az ország keleti részén is teljesíteni tudják nemzet fenntartó hivatásukat.

Közszellemet fejleszt, ébren tartja és ápolja a hazafias érzületet s gátfül szolgál a lelket mételyző tévtanok elterjedésének.

A tagok érintkezése és eszmésereje az együvé tartozandóság és egymás segítése a szövethozás nagy gondolatának felébresztése, s nemes ambíciók serkentése által a polgári vagyonosodás előmozdításának is egyik leghathatósabb eszköze. Számos üdvös társadalmi aktió indult ki egyetünk falai közül, sok jótékony intézmény ennek köszönheti létrejöttét, s ha kedvezőtlen viszonyok közepette ipáros polgárságunk ezer bajjal és szenvedéssel küzdve bár, de valahogyan élni tud, ezt elsősorban egyetünknek lehet köszönni. Ily nagy hivatással bíró egyesületünk jelenleg a város tulajdonát képező odonrégi házban van elhelyezve. Ez a ház azonban a város főterének kellőközepén fekszik, utjában áll minden forgalomnak, s így lebontása csak idő kérdése.

Városi társadalmunknak nincsen olyan rétege, mely az egyet fennmaradását közszükségletnek ne minősítne.

Ennek egyik előfeltétele azonban az, hogy elhelyezése céljából, állandó épület álljon rendelkezésre.

Már évekkkel ezelőtt megindult egy társadalmi akció, mely ily állandó hajlék megszerzését tűzte ki feladatául. A legnagyobb ügybuzgalommal láttunk a gyűjtéshez és soha nem tapasztalt erőfeszítés és a végsőkig menő áldozat készséggel sikerült is odáig jutnunk, hogy egy telket megvásárolnunk sikerült. Hanem ennél tovább menni már képtelenek vagyunk.

Be kellett látnunk, hogy szűkös jövedelmi forrásaink mellett, új épület felemelésére még gondolnunk sem lehet, s évek munkájának szegényes eredményeképp összegyűjtött kis tőkénk, most egy pusztá telekbe kamatoztatlanul hever.

Igy jutottunk arra gondolatra, hogy Nagyméltóságod kegyes jóindulatába bízva, az állami kö- és agyagipari szakiskola jelenleg meglévő épületének egyetünk céljaira való átengedéseért esedezünk.

Tudatában vagyunk annak, hogy ezt az épületet olyan áron mennyibe az a magas államkincstárnak került, vagy a mekkora értékét repraesental megvásárolni képesek nem vagyunk. Azonban hajlandók vagyunk kötelezettséget vállalni arra, hogy az iskola jelenlegi épületeért 50000 koronát fizetünk 25 évi, egyenkint 2000 azaz kettő ezer koronás részletekben. Az épületnek ily árban való átengedése, nemcsak közhasznú célt szolgáló egyetünk fennmaradását biztosítja, hanem egy csapással állandó elhelyezést találnának az alábbiakban

körvonalazott közérdekű célok szolgálatában álló intézmények.

Létesíthető lenne egy tanonc otthon, minék szükségét már régen érezzük. Ezen épületben volnának megtarthatók az összes ipari továbbképző tanfolyamok. Itt rendeztetnének az összes ipari kiállítások. Itt volna hely vándor művészeti kiállítások rendezésére. Az ipari és mezőgazdasági vándortanfolyamok, szabad lyceumi előadások hazafias ünnepélyek, jótékonyági egyletek gyűlései, kongresszusok, mind az itt átalakítandó nagy teremben találnának elhelyezést.

Egy kis város társadalmában égető szükség van egy ilyen központi helyre, hol minden társadalmi tevékenység összefut, honnan a jó irányu vezetés és irányítás a társadalom minden rétegébe szét ágazik. Tudatában törekvésünk önzetlen becsületességének és tisztaságának, s tudatában annak, hogy Nagyméltóságod kiváló helyes érzékkel bír a szocialis bajok és orvoslásukra szolgáló intézmények felösmerésére; mély alázattal esedezünk, hogy indokolt kérésünk teljesítése által, a székely iparosság fejlődése s ezáltal népünk jólétének emeléséhez, minden kirendeltségi működésnél hathatósabbban hozzájárulni kegyeskedjék.

Egyhuzamban való tanítás az állami elemi iskolákban.

A helybeli állami elemi iskolák tanítótestületeinek felhívására ma délután 2 órakor szülői értekezletre gyűlnek össze az elemi iskolai tanulók szülői, hogy döntsének a fellelt, helyesnek és megvalósíthatónak tartják-e az egyhuzamban való s csak a délelőtti órákat lefoglaló tanítást. A tanítótestületek a szülők igen nagy részének chajtására terjesztik e nagyfontosságú kérdést az általános szülői értekezlet elé s ezzel is alkalmazkodni ohajtanak a szülők életrendi viszonyaihoz.

Tekintettel arra, hogy a város összes hivatalaiban s iskolában az egyhuzamban való foglalkozás van bevezetve s a családok háztartása is e munkabeosztáshoz van alkalmazva, magunk részéről helyesnek és célravezetőnek tartjuk az egyfolytában való tanítás bevezetését az elemi népiskolákban annál is inkább, mivel a miniszteri tantervben megszabott tanórák száma a délelőtti időben, minden osztályban kényelmesen beosztható. A gyermekek az egész napon át tartó szellemi munka következtében testileg enerváltak s ezen eljárással az egészségügyi nevelés követelményeinek is elég lesz téve, mert a délutáni szabad időben szülők felügyelete alatt kellemesen játszhatnak s az apróbb házi teendőket is végezhetik.

Felhívjuk figyelmét az érdekeltek szülőknek a tantestületek által összehívott értekezletre, mely ma délután a fent jelzett időben, az állami elemi fiúiskola IV-ik osztálya tantermében lesz megtartva.

— **Névjegyek,** eljegyzési és esküvői kártyák, báli meghívók izléses kivitelben készülnek Betegh Pal vilámmotoros könyvnyomdájában.

Jogos-e a vámvédelem?

Irta: **Mezőssy Béla,**
ország. képviselő, nyug. földmív. államtitkár.

Ha a szántó-velő ember megmunkálja a fekete rögöt és elveti az acélos búzát és az Uristennek mindegykégy kegyelme egy áldásos esztendő ad, vagy hogy ha egy tanya csendjében annak apraja-nagyja féltő gondossággal felnevel egy-egy jószágot, egy tinót, vagy egy szépen sikerült csikót, hát minden fáradozás, minden szorgalom és az Uristen kegyelme sem elég még ahhoz, hogy a gazda anyagilag fejlődhesse és boldoguljon. Mert a boldogulás alapfeltétele az, hogy annak a mezőgazdasági terménynek ára legyen. Az árat maguk a kereskedők sem szabják meg korlátlanul, ők is alá vannak vetve bizonyos tényezők befolyásának az árak megállapításánál. A leghatalmasabb tényező, amely a búzának és a gazda állatjának árát megszabja, a vám. A vám tulajdonképpen adó, amit az ország határánál idegen országból bejövő minden métermázsa búzára vagy minden drb. állatra követnek. Ha Ausztriát és Magyarországot együttvéve egy nagy vásárnak tekintjük, önként értendő, hogy a vásárnak az alakulását szabályozni kell és kellenél több idegen jószágot beengedni nem lehet, mert a kellenél több idegen áru lenyomja annak az árát, amit magunk termelünk. A vámvédelem tehát az árak szabályozására szolgál.

Hogy ez a vám mennyire jogosult, arra nézve két érvelést hozok fel. Az egyik az, hogy a magyar gazda az állami, közsegi és egyéb pótdók olyan tömegével van megterhelve, hogy ha külföldi árukat egyszerűen a nyakunkra szabadítanánk, ez kétségtelenül a magyar mezőgazdaság tönkretételét jelentené. A másik érvelést a legutóbbi évek nagy parcellázásaiból vonom le. A legtöbb helyütt a kisgazdák igen drágán jutottak a földekhez. Addig azonban, amíg a búzának, marhának, sertésnek nagy ára van, a százazekre menő kisgazdákat nem feltem. De abban a pillanatban, amint a vám hatásának elmúltával a régi idők térnének vissza, az ennek az új gazdatársadalomnak teljes anyagi pusztulását jelentené.

Azt mondják, hogy a vám tisztán és kizárólag a nagy urak érdeke. Hát ez egyszerűen nem igaz. A kisgazdáknak nem-e végpusztulását jelentené, hogy ha a tíz év előtti időre térnénk vissza, amikor 8 korona volt a rozsnak, 10 korona a búzának az ára?

Darányi Ignácot illeti a főérdem, aki néhez küzdelen. mek kivíta Ausztriával szemben, hogy az osztrák ipari védelemmel együtt a magyar mezőgazdaság is megkapta a maga jogos védelmét. Ezt a jogos vámvédelmet jövőre nézve is követeljük magunknak, mert addig, a míg a dúsgazdag, vagyoniilag hatalmas és erős osztrák ipar önmaga számára követeli addig az anyagilag gyenge tökeszegény és vagyoni megerősítésre szoruló magyar mezőgazdaság a végpusztulás veszélye nélkül ezt a védelmét el nem engedheti.

De jogos álláspontunk dacára, mit láthatunk? Ausztria valahányszor

rossz termés van, telekiabálja a világot, hogy meg kell nyitni a román, a szerb határt, sőt újabban már amerikai piacra is be akar hozni vám nélkül idegen árut. Az argentinai husbehozatalt is csupán egy hajózási vállalat kedvéért sűrgeti.

Ily körülmények között meg kell őriznünk a hidegvérünket és össze kell fogunk az osztrák mezőgazdák- kal, mert a főntebb érintett törekvések az ő érdekeiket is egyformán sértik.

A magyar kormánytól is joggal remélhetjük, hogy ilyen fontos időben, ilyen nehéz viszonyok között bármily nagy nyomással szemben is, jöjjön az a nyomás kívülről, vagy felülről, a magyar mezőgazdaság érdekeit elejtteni nem fogják és különösen a mezőgazdasági vámvédelmet senki kedvéért fel nem függesztjük. Ha ebben a feltételekben nem eselődöm, akkor azt hiszem, hogy az 1917-ig még hátralévő időszakban a magyar mezőgazdára szebb napok fognak virradni és a magyar mezőgazdaság élni és erősödni fog.

Séta a képkiallitáson.

Öszinte örömmel regisztráljuk, hogy Székelyudvarhely város intelligenciája a fővárosi naturalista és szimbolista festők kiállítását nagy számban látogatja és kivétel nélkül a legőszintébb megalégedés hangján nyilatkoznak az intim képkiallitásról.

A művásárlás is szépen halad. Eddig a következők vettek képet: Dr. Valentsik Ferenc képviselő „A fekete gölyő”, „A kintornás” c. képeket, Dr. Vass Lajos „A várlovag”, „A korhely”, „Éjjeli zene” c. képeket, Dr. Horváth Kálmán „A fürdő nő”, „Ábrándozás”, „És mezon” c. képeket. Becsek Aladár „A vihar” és „A tavasz” c. képeket, Kovács Pál „A fáradt ember” c. képeket vették meg. Több képre folyik még az alk.

Valóban öröndetes jelenség, hogy az ország ezen távoli pontjáról sem kell csalódottan távoznia egy előkelő művészcsoportnak. Köszönet illeti ezért azt a néhány műbarátot, akik tanúságot tesznek városunknak kultúra iránti érzékéről.

Külön megemlítés alá esnek az iskolák. És itt az igazgató és rajztanár uraknak és tanárnőknek jár ki az elismerés, hogy felismerve annak fontosságát, mily nemesítőleg hat a fiatal lélekre a művészet szemléltetése, csoportokban viszik el a kiállításra mind a két nembeli ifjúságot.

A kiállítás egyébként már csak bezárólag vasárnapig lesz nyitva. Ugy halljuk, az utolsó napot d. e. 11 órakor Matinéval akarják megelénkíteni a művészek. Városunk több előkelő nő és férfi tagját is megnyerték műkedvelő szereplésre a Matinéhoz, mely igen sikerültnek ígérkezik már csak azért is, mert a gazdag programon kívül képsorsolás is lesz. Még pedig több értékes képre fogják azt megejteni.

Jövő számunkban még beszámolunk ugyan a kiállításról, de mert ezúttal utoljára van alkalmunk meghívni közönségünket, tesszük azt a legmelegebben, mert igazán megérdemli a legmesszebb menő érdeklődést és akinek módja megengedi, a vásárlásnál való támogatást. Beléptidij mindenkorra 60 fillér

HIREK.

NYUGTALAN A LELKEM.

Nyugtalan a lelkem
Valami úgy bántja,
Talán szülőföldem,
Rég nem látott tája?

Pedig most jöttem el,
Pedig most is látom;
Talán az fáj nekem,
Hogy ez mind csak álom.

Béhunyom szememet,
Hogy lelkemmel halljam
Csorda lantolását
Lenn az erdő aljában.

Halljam forró nyárban
Rovarok zugását,
S mozgalmas munkás nép
Vidám kacagását.

Halljam csendes estén,
Vajjon mit mesélnek
Boldog hajlékukban
A kifáradt méhek.

S halljam végezetül
Csendes félalomban;
Mit is énekelnek
Az alvó faluban?

József Dezső.

— **Jubileumi ünnepek.** A Szent-Ferenc-rend 700 és a nagyzebeni Ferenc-rendi zarda 200 éves jubileumát a következő sorrendben tartja meg Nagyszebenben: Okt. 1-én (szombaton) fel 6 órakor az októberi ajátosság megnyitása; szent beszédet tart P. Miklós. Okt. 2-án (vasárnap) d. e. 9 órakor szent beszédet tart Badilla János képzőintézeti hittanár. Utánna ünnepélyes szent mise, tartja Herceg Hohentlohe Károly Egon belvárosi plebanos; d. u. fél 6 órakor szent beszéd, tartja P. Leonárd tartományi ér, kolozsvári házfőnök. — Utánna októberi ajátosság. Okt. 3-án (hétfőn) d. e. 10 órakor szent beszéd, tartja P. Leonárd. Utánna ünnepélyes szent mise, tartja Prokuper Samuel kerületi főesperes, Terézvárházi igazgató; d. u. fél 6 órakor szent beszéd, tartja Márton Andor alsóvárosi plebanos. Utánna okt. ajátosság. Okt. 4-én (kedden) szent beszéd, tartja báró Vecsey Aurél gimnáziumi hittanár. Utánna ünnepélyes szent mise, tartja P. Koryottó rendt. főnök; d. u. 5 órakor Transitus papai áldással; fél 6 órakor szent beszéd, tartja Szabari Mihály katonai lelkész. — Utánna októberi ajátosság. Ezen ünnepségek alatt több Atya áll a gyónók és ajátoskodók rendelkezésére.

— **Apponyi Albert gróf Amerikában.** Apponyi Albert grófot, mint Newyorkból jelentik, a Civic Forum és a Beke Egyesület még ez év tavaszán fölkérte, hogy Amerikában tartson fölolvasást a nemzetközi békeről. Apponyi gróf, mint Robert Erskine Ely, a Civic Forum igazgatója a Times-nak írt levelében kijelentette, elfogadta a meghívást és a jövő év februárjában Amerikába jön, s a Carnegie Hallban tartja meg fölolvasását. Azután hosszabb körútra indul az Egyesült Államokban s meglátogatja a kiválóbb egyetemeket. Minden valószínűség szerint ezúttal is, mint hat évvel ezelőtt, mikor a St. Louisi békekonferencián itt járt, meglátogatja oyster-bayi otthonában Rooseveltt Tivadart, a volt elnököt

is, a ki, mint tudjuk, Magyarországon való jártában Eberhardon Apponyi gróf kastélyában töltött egy napot. Az amerikai magyarok Apponyi grófot nagy örömmel várják és a kiváló államferfiut méltó módon fogják fogadni és ünnepelni

— **E előfizetés.** Az idő eljár; az előfizetés pedig lejár. A „Székely-Udvarhely“ 1848-as politikai lap tizenhatodik évfolyamának utolsó évfolyamára kérjük az előfizetés megújítását. Mi a csekély előfizetési összegért sokoldalú viszonzószolgálatot teszünk. Reméljük is annak mielőbbi befizetését. Sőt minden előfizető maga mellé még egy új előfizetőt sziveskednek megnyerni, ezzel ügyünket hathatósan és önzetlen hazafisággal támogatná; örök halálra kötelezne minket. Isten segítse feltett jó szándékában.

— **Október 6.** A ref. kollégium ifjusági önképző-köre okt. 6-án, ünnepélyt rendez a következő műsorral: 1. Hymnus, zenekari kísérettel énekl az ifj. énekkar. 2. Alkalmi költemény Váraditól, szavalja Adorján G. VIII. o. 3. Kossuth nótá zenekari kísérettel énekl az ifj. énekkar. 4. A golyá-hoz Tompától, szavalja L. VIII. o. 5. Alkalmi beszéd, irta és elmondja Nagy I. VIII. o. 6 Szülőföldemen Petőfitől, zenekari kísérettel szavalja Kiss A. VIII. o. 7 Szózat, zenekari kísérettel énekl az ifj. énekkar. Az ünnepély kezdete d. e. 11 órakor.

— **Tanítók nagygyűlése.** A vármegyei tanító-egyesület Székelyudvarhely, 1910. október hó 13-án d. e. 9 órakor kezdődőleg a vármegye-haz disztermében tartja meg XXXV. rendes közgyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó; tartja: Gyerkes Mihály alelnök. 2. Elnöki előterjesztések. 3. Titkári jelentés az egylet múlt évi működéséről, ezzel kapcsolatosan a választmány javaslatának tárgyalása. Előterjeszti Botos Imre főtitkár. 4. Udvarhelyvármegye néppárának állapotáról és fejlesztésének feltételeiről felolvasást tart: László Gyula iparkamarai másodtitkár. 5. „A néptanítóra az iskolán kívül váró feladatok és pedig ifjusági egyesületek, gazdakörök, szövetkezetek szervezése, vezetése, alkoholizmus elleni küzdelem m. goldható-e úgy, hogy azok a tanító munkabírását túl ne terheljék? Ha igen, mi módon?“ kérdéssel értekezik: Györfly István homoródszentmártoni áll. isk. ig. tanító. 6. Pénztáros jelentése 1909. évről. Előterjeszti György Sándor e. pénztáros. 7. Az „Udvarhelyi Népevelés“-ről szóló jelentés. Előterjeszti Gyerkes Mihály felelősszerkesztő, a kiadóhivatal vezetője. 8. Számadásokat vizsgáló bizottság jelentése. 9. Az 1910. és 11-ik évi költségvetési előirányzat megállapítása. 10. Indítványok tárgyalása. Az indítványok írásban és a gyűlés napját megelőzőleg legalább 24 órával az elnökséghez adandók be. 11. Elnökválasztás. 12. A gyűlés berekesztése. Előző napon, október hó 12-én délután 3 órakor az áll. el. fiúiskola tanácstermében választmányi ülés lesz, melyre a választmány tagjai ez uton hivattak meg. A Segély-Egylet évi rendes közgyűlését október 12-én délután 5 órakor kezdődőleg az állami fiúiskola egyik tanácstermében tartja meg, melyre a tagok ez uton hivattak meg. Közgyűlés végeztével

s „Koronkay kert“, Barkóczy Albert vendéglőjében közbeled lesz. Egy teríték ára 4 korona. Akik az ebédet résztvesznek (őhajtandó, hogy a közgyűlés minden egyes tagja részt vegyen) Paál Sándor áll. isk. tanítónál Székelyudvarhelyt okt. 11-ig jelentkezzenek.

— **Őszi rendes közgyűlés.** A vármegye főispánja a törvényhatóság rendes közgyűlését folyó évi október hó 11-ik napjának délelőtti 9 órájára tűzte ki. A tárgysorozat szerint ez alkalommal lesznek megejtve a választások a járási főszolgabírói állásnak, valamint az ennek betöltése folytán a megyénél esetleg üresedésbe jövő egyéb állások betöltése iránt.

— **Érdekes székely cselédek.** A budapesti „Székely Egyesület“ bankházi Ács Karoly-fele alapítvány kamataiból Udvarhelyvármegyében hét darab, éenkint negyven koronás jutalmat tűzött ki 4 férfi és 3 női cseléd részére. A jutalmat olyan cselédek kaphatják, kik legalább öt év óta a Székelyföldön szolgáltak mezőgazdasági, illetve háztartási cselédként, s szolgálatukkal megbízhatóságról és hűségéről tettek tanúságot. A vármegye alispánja felhívja azokat, akik ezen jutalmak valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy e végett pályázati kérelmüket adják be a járási főszolgabíróhoz, illetve Székelyudvarhely városban a polgármesterhez. A pályázati kérelemhez csatolniuk kell az eddigi szolgálati idejüket, s szolgálatuk buzgóságát feltűntető gazdai bizonyítványukat, melynek tartalmát a községi előjáróságnak is kell igazolnia. A pályázati kéresek beadásának végső határideje f. évi november 1-ének déli 12 órája.

Törvénytörvények.

Elitelték az agyagfalvi székelyeket. Szakáts Zoltánnak az agyagfalvi székelyek elleni bűnügyében a kir. törvénytörvények szept. 30-án tartotta meg a főtárgyalást Graffius bíró elnöklété mellett. A vádat Révffy Zoltán kir. ügyész képviselte, a védelmet pedig Dr. Borosnyay Pál ügyvédjelölt szolgáltatta. A tárgyalás rendben beigazolást nyert, hogy vádlottak id. Zongor Samu, ifj. Zongor Samu, Sala Sándor, Nagy Ferenc, Farkas Ferenc, Balog István, Rácz Imre, Kövecsi Pál és Zongor Zsigmond csoportosan Agyagfalva községben Szakáts Zoltánt megtámadták, ültelgették, a földre leverték s rajta 16 napig tartó sérülést okoztak. Ép ezért a kir. törvénytörvények nevezettek, mint tetteseket magánosok elleni erőszak büntette és súlyos testisértés vétsége miatt 6—6 havi, 7 napi börtön és 10—10 korona pénzbüntetésre ítélte. A felbujtókat pedig Kövecsi Dénes, Csomor Pál, Pálhegyi Mihály, Farkas Elek, Palló Samu és Varga Jánost ugyanezen cselekményükben 8—8 havi, 7—7 napi börtönre és 20—20 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ügyész az ítéletben megnyugodott, a vádlottak mind felebbezésel éltek.

Magyar királyi államvasutak.

Igazgatóság.

282906—910. sz. F. II.

Téli menetrend.

A magyar királyi államvasutak vo-

nalain és az általuk kezelt magánvasutakon folyó évi október hó 1-től a téli menetrend lép életbe, mely a jelenleg érvényben lévő nyári menetrenddel szemben a következő lényegesebb változásokat tartalmazza:

A budapest—predeálti vonalon.

A Budapest nyugoti pályaudvarról este 9 óra 35 perckor induló gyorsvonat Magyarnadas állomásra feltételesen, a Budapest nyugoti pályaudvarról d. u. 2 órakor Kolozsvárra induló és a Kolozsvárról este 9 óra 55 perckor Budapest nyugoti pályaudvarra érkező gyorsvonat Kissebes állomáson, a Kolozsvárról d. u. 1 óra 50 perckor Budapest nyugoti pályaudvarra érkező gyorsvonat Magyarnadas és Kissebes állomásokon, a Budapest nyugoti pályaudvarról d. u. 2 órakor induló kolozsvári gyorsvonat Biharpuspöki állomáson, az összes személyszállító vonatok — a gyorsvonatok kivételével, Harasztos és Szederjes kiterőkön, a Csucsáról reggel 3 óra 57 perckor Nagyváradra induló személyszállító vonat Zichy-barlang megállóhelyen és végül a Kolozsvárról d. u. 1 óra 20 perckor Nagyváradra induló személyszállító vonat Élesd megálló f. sz. őrháznál rendszeresen megfognak állani.

A székelykocsárd—brassói vonalon.

A Brassórol jelenleg reggel 5 óra 40 perckor Madefalvára induló személyvonat forgalma a madefalva—székelykocsárdi vonalrészre is kiterjesztetik és Madefalváról d. e. 10 óra 20 perckor fog indulni, Székelykocsárdra pedig este 7 óra 17 perckor érkezni. A Brassórol jelenleg d. e. 8 óra 3 perckor Székelykocsárdra induló személyvonat megszüntették. A Csikszederéről jelenleg d. u. 4 óra 20 perckor Székelykocsárdra induló személyvonat Brassórol kiindulólag és pedig d. e. 10 óra 55 perckor és Csikszederéről d. u. 3 óra 8 perckor fog indulni. A Székelykocsárdról jelenleg d. u. 4 óra 38 perckor Gyergyószentmiklósról és este 8 óra 0 perckor Marosvásárhelyre, továbbá a Csikszederéről jelenleg reggel 5 óra 45 perckor Székelykocsárdra, végül a Brassórol jelenleg este 6 óra 17 perckor Madefalvára induló személyvonatok korábban fognak indulni.

A madefalva—gyimesi vonalon.

A Madefalváról jelenleg este 7 óra 9 perckor Gyimesre induló személyszállító vonat helyett új vonat helyeztetik forgalomba, mely Madefalváról reggel 6 óra 10 perckor indul és Gyimesre d. e. 10 óra 12 perckor érkezik.

A sepsiszentgyörgy—bereceki vonalon.

A Bereczkről jelenleg reggel 6 órakor Sepsiszentgyörgyre induló személyvonat helyett d. e. 8 óra 20 perckor új vonat fog indulni, mely Sepsiszentgyörgyre d. e. 11 óra 50 perckor érkezik, míg a Bereczkről jelenleg d. u. 12 óra 18 perckor Sepsiszentgyörgyre induló vonat korábban és pedig 11 óra 40 perckor fog indulni. A Sepsiszentgyörgyről d. e. 10 óra 11 perckor induló személyvonat helyett d. u. 12 óra 49 perckor új vonat fog indulni, mely Bereczkre d. u. 4 óra 16 perckor fog érkezni.

A kükküllőszög—parajdi vonalon.

A Kükküllőszögről jelenleg d. e. 10 óra 21 perckor Dicsőszentmártonba induló és onnét d. u. 12 óra 23 perckor Kükküllőszögre visszainduló személyvonat menetrendje alábbiak szerint változik. Kükküllőszögről indul d. e. 9 óra 40 perckor, Dicsőszentmártonba érkezik d. e. 11 óra 2 perckor, az ellenirányban Dicsőszentmártonból indul d. e. 11 óra 17 perckor és Kükküllőszögre érkezik d. u. 12 óra 38 perckor, hol Budapest felé közvetlen csatlakozást nyer

